

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ОСКАРЖЕННЯ
РІШЕНЬ, ДІЙ ЧИ БЕЗДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ**

Дар'я Ігорівна КЛЕПКА,

*кандидат юридичних наук,
науковий співробітник відділу
дослідження проблем кримінального
процесу та судоустрою Науково-
дослідного інституту вивчення
проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
НАПрН України*

Інституту оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування знаходиться в стані постійного оновлення. За останній кілька років до статей Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК), що регулюють оскарження рішень, дій чи бездіяльності під час досудового розслідування внесено десятки змін. Водночас варто звернути увагу, що у національному кримінальному процесуальному законодавстві лишилися положення, що потребують вдосконалення. Так, наприклад, порядок реалізації права на оскарження

рішень, дії чи бездіяльності під час досудового розслідування закріплено ст. 304 КПК. Але чинним кримінальним процесуальним законодавством України не встановлено жодних вимог до змісту та форми скарги, що викликає певні складнощі у правозастосовній практиці.

Відсутність форми скарги, як зазначають у науковій літературі, є важливою гарантією свободи оскарження. Свобода оскарження забезпечується відсутністю в законі обов'язкової форми скарги, можливістю особи, що не володіє мовою судочинства, подати скаргу на своїй рідній мові, а також тим, що громадяни звільнені від грошових витрат у зв'язку з поданням скарги [1, с. 46].

Але з іншого боку, для правильного та оперативного вирішення скарги, вона має містити той мінімум інформації, що є достатнім для ідентифікації скаржника та для розгляду цієї скарги; так, наведення причин, у зв'язку з якими принесено скаргу, включаючи вказівку на конкретні права та інтереси, порушені оскарженим рішенням або дією, все ж таки є необхідним. У протилежному випадку скаргу може бути визано безпредметною [1, с. 46-47].

С.Л. Шаренко зазначає, що питання форми та змісту має важливе значення, оскільки безпосередньо пов'язане із правильним визначенням особи, яка відповідно до закону є правомочним суб'єктом оскарження, предмета оскарження та вимог скаржника. Автор зазначає, що вимогами до форми і змісту скарги мають бути: обов'язок скаржника подати скаргу в письмовій формі, з зазначенням у вступній частині — назви суду, якому адресується скарга, повних анкетних даних скаржника, з обов'язковою вказівкою номера засобу зв'язку чи електронної адреси, адреси місця проживання, назву рішення, дії чи бездіяльності слідчого чи прокурора, що оскаржується; у мотивувальній частині — скаржник повинен викласти зміст рішення, дії чи бездіяльності, що оскаржується, з посиланням на докази, якими обґрунтовується скарга, з зазначенням норми закону, що регулює відповідні відносини; в резолютивній частині — повинен сформулювати вимогу щодо скасування рішення слідчого чи прокурора, зобов'язанні припинити дію, зобов'язанні вчинити певну дію [2, с. 47].

Скарга повинна містити підпис особи, яка її подає, та дату її подання. Обов'язковим додатком має бути копія постанови слідчого або прокурора, яка оскаржується до суду. В разі подання скарги поза межами 10-денного строку, заявник вправі подати докази, які вказують на дату отримання копії постанови або підтверджують обставини поважності причин пропуску, встановленого процесуального строку. Зазначені вимоги до форми та змісту скарги необхідно закріпити в законі, передбачивши відповідні наслідки їх недотримання, які, наприклад, можуть бути аналогічними тим, що передбачено для апеляційної скарги на вирок суду [2, с. 47].

На користь необхідності закріплення формальних вимог до скарги свідчить й практика, що склалася за останні роки. Аналіз судової практики надає підстави виокремити такі недоліки скарг, що подаються на рішення, дії чи бездіяльність: 1) відсутність відомостей щодо слідчого

чи прокурора рішення якого оскаржується та дати прийняття таких рішень; 2) відсутність відомостей щодо рішень, які оскаржують, не зазначення конкретних протиправних дій працівників органу досудового розслідування та у чому вони полягали; 3) відсутність копій оскаржуваних рішень [3]; 4) відсутність підпису скаржника [4]; 5) відсутність доказів щодо дати отримання копії оскаржуваного рішення [5].

Зазначені недоліки скарг призводять до зниження ефективності засобу захисту та нераціонального використання процесуальних ресурсів, що негативно позначається як на забезпеченні прав та законних інтересів особи, так і на ефективності досудового розслідування в цілому.

У зв'язку з чим вбачається, що вимоги до скарг що подаються на рішення, дії чи бездіяльність під час досудового розслідування мають бути передбачені в КПК. Вважаємо, що такими вимогами є: назва суду, до якого подається скарга; прізвище, ім'я, по батькові скаржника; адреса, засоби зв'язку; рішення, дія або бездіяльність, що оскаржуються; особа рішення, дія чи бездіяльність якої оскаржується; обґрунтування порушеного права або можливості такого порушення; підпис особи скаржника. Саме такий мінімум інформації має забезпечити здійснення ефективного судового контролю та оперативне відновлення порушених прав та законних інтересів особи.

Список використаних джерел:

1. Артамонов А. Н. Обжалование действий и решений органов расследования в досудебных стадиях российского уголовного процесса: дис. ...канд. юрид. наук. Омск, 2003. 215 с.

2. Шаренко С. А. Проблемні питання розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність слідчого або прокурора. *Часопис цивільного і кримінального судочинства*. 2013. № 5. С. 44-50.

3. Ухвала слідчого судді Бучацького районного суду Тернопільської області від 3 грудня 2013 р., судова справа № 595/2545/13-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35815147> (дата звернення 02.12.2019).

4. Ухвала слідчого судді Личаківського районного суду м. Львова від 21 січня 2014 р., судова справа № 1-кк/463/66/14-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36752834> (дата звернення 02.12.2019).

5. Ухвала слідчого судді Городоцького районного суду Хмельницької області від 17 лютого 2014 р., судова справа №672/226/14-к. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37169202> (дата звернення 02.12.2019).